

Kielemme käytäntö.

Voidaanko monikon genetiivin monimuotoisuutta supistaa?

Kirjakielemme monikon genetiivi on sikäli poikkeuksellinen, että se useimmissa paradigmoissa voidaan muodostaa kahdella, jopa useammalla-kin tavalla. Rinnakkaisasuja esiintyy myös monikon partitiiveista, mutta vain eräistä sanatyypeistä. Monikon genetiivien monimuotoisuus johtuu ensiksikin siitä, että sijapäätte voidaan liittää sekä monikko- että sanavartaloon, minkä perusteella kieliopissa erotetaan I ja II genetiivi. Eräistä sanatyypeistä voidaan sitä paitsi muodostaa 2 monikkovartaloa. Tämän lisäksi sijapäätteitä on useita: *-en*, *-in*, *-den*, *-tten* ja *-ten*, jotka kukin saattavat esiintyä erityyppisissä sanoissa, mutta joita toisinaan käytetään rinnakkainkin. Niiden syntyyn ei tässä ole syytä tarkemmin kajota. Viitattakoon siinä suhteessa Heikki Ojansuun tutkielmaan, joka on julkaistu vuoden 1914 Virittäjässä (ss. 118—21).

Monikon genetiivimuotojen epävakaisuus ja kirjavuus — ajateltakoon vain, että esim. *matala*-sanasta voidaan kirjakielessä käyttää muotoja *matalien*, *mataloiden*, *mataloitte*, *matalojen* ja *matalain* — ei voi ainakaan kaikissa tapauksissa olla eduksi kielelle. Mainitussa Ojansuun kirjoituksessa ohimennen kosketellaan genetiivikysymystä kirjakielen kehityksenkin kannalta, ja O. esittää mm., »että kirjakielemme vielä 'luonnollisen valinnan' tietä karkottaisi joitakin genetiivimuotoja tai luovuttaisi niitä kielen muinaismuistomuseoon — runokielelle» (s. 118). V. 1916 ilmestyi K. Cannelinin Kieliopas, ja siinä ensi kerran esitetään koko laajuudessaan suunta- viivat, joiden mukaan genetiiviemme ja partitiiviemme tuleva käyttö olisi ohjattava (kohdat 65—9). Erilaisiin näkökohtiin vedoten C. panee etusijalle tiettyjä rinnakkaisasuja ja sitä tietä ehdottaa pyrittäväksi yksimuotoisuutta kohti. Mutta ikävä kyllä Cannelinin suosittelemat muodot osittain näyttävät joutuneen ristiriitaan yleisen käytön kanssa, ja niinpä oppaan tekijä 1931 ilmestyneessä painoksessa muutamien kohdin täysin poikkeaa entisestä kannastaan, ja muutenkin hänen genetiivejä koskevat ohjeensa ovat supistuneet varsin vähiin (kohta 48). Mahdollisesti Cannelinin käsitysten muuttumiseen vaikutti E. A. Saarimaan 1930 ilmestynyt oikeakielisyyssopas »Huonoa ja hyvää suomea», jossa tyyli- ja yleisyys- näkökohtiin vedoten suositellaan toisenlaisia genetiivimuotoja kuin Cannelinin aikaisemmissa painoksissa (ss. 26—28).

Seuraavassa esityksessä, joka on syntynyt Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kielivaliokunnan toimeksiannosta, palataan monikon genetiivikysymykseen samoin kuin ohimennen partitiivikysymyksenkin tilastollisen tutkimuksen pohjalla. Mitä työssä käytetyn aineksen laatuun tulee, on mainittava, että kirjoittaja on lukenut tai luetuttanut useita tuhansia sivuja erilaatuista viime vuosina ilmestynyttä proosakirjallisuuttamme. Ensiksikin on tarkkailtu 11 kaunokirjailijan tuotteita, nimittäin Helvi Hämäläisen, Arvid Järnefeltin, Aino Kallaksen, Martti Merenmaan, Auni Nuolivaaran, Toivo Pekkasen, Martti Rapolan, Unto Seppäsen, F. E.

Sillanpään, Maila Talvion ja Mika Valtarin; samoin 11 tieteellisen kirjailijan: Martti Haavion, Uno Harvan, V. A. Heiskasen, J. A. Hollon, Jalmari Jaakkolan, V. A. Koskenniemen, Rafael Koskimiehen, Sakari Pälsin, J. E. Salomaan, Viljo Tarkiaisen ja Y. H. Toivosen. Tieteellisistä aikakausjulkaisuista ovat olleet huomioitavina Virittäjä, Suomalainen Suomi ja Valvoja, sanomalehdistä taas Karjala, Kauppalehti, Ilta-Sanomat, Suomen Sosialidemokraatti sekä Uusi Suomi. Myös uutta raamatunsuomennosta on tarkkailtu. Kunkin erikseen mainitun kirjailijan teoksista on poimittu monikon genetiivit n. 150—200 sivulta. Lisäksi erikoistapauksia varten on pidetty silmällä eräitä muita kirjailijoita, kielenkäyttäjiä ja julkaisuja.

*

Kun vertailee viime vuosisadan loppupuolella kirjakielessämme viljeltyjä monikon genetiivejä nykyisin esiintyviin, on helppo havaita, että omantomuotojen käytössä on tapahtunut huomattavia muutoksia. Setälän »Suomen kieliopin» v. 1941 ilmestyneen painoksen mukaan (§ 91) ovat mahdollisia mm. seuraavat toisen eli yksikkövirtaloisen genetiivin muodot sekä niiden mukaiset analogiamuodosteet: *pato*in (*pato*-sanasta), *aurinko*in, *luku*in, *kaupunke*in, *kuvernööre*in, *arpe*in. Nykyhetken kirjallisuudessa ne ovat kuitenkin aivan satunnaisia. Koskenniemen »Aleksis Kivi»-teoksesta olen kerran merkinnyt muodon *kumppane*in. Aino Kallaksen arkaistista tyyliä tavoittelevassa »Reigin papissa» niitä esiintyy silloin tällöin, esim. *rohtointekijät*, *pappe*in, *porvare*in, *ritare*in. Mutta en ole havainnut niitä uusimmasta raamatunkäännöksestä, vaikka siinä tapaa eräitä arkaistisävyisiä monikon omantomuotoja. Eräitä jätteitä II genetiivin mukaisista analogiamuodoista nykykielessämme esiintyy muutamien yhdyssanojen alkuosina: *pappeinkokous*, *vankeinhoito*. Sellainen on myös superlatiivin vahvike *kaikkein* (*kaikkein vahvin*). Vielä 1880-luvulla puheenaolevat genetiiviasut ovat olleet verraten yleisiä. Julius Krohnin kirjoituksissa niitä esiintyy silmänpistävästi (esim. *laulu*in, *oloi*n, *tyttö*in, *toisinto*in, *papere*in; Virittäjä II, 1886, ss. 36—50), vieläpä joskus Setälänkin nuoruudenaikaisissa kirjoitelmissa (Virittäjä I, 1883, ss. 1—12: *henkilö*in, *nomine*in jne.). Varhemmin niitä viljelivät varsin runsaasti Antero Varelius (Kertomus Tyrvään pitäjältä, 1853: *puuvate*in, *hako*in, *talo*in) ja Rietriikki Polén (Johdanto Suomen kirjallishistoriaan, 1858: *koulu*in, *oppisale*in, *johdanto*in, *kunniotettu*in). Mutta Ahlqvist, Genetz, Paavo Tikkanen, Yrjö Koskinen ovat nykyään käytettyjen tyyppien *hako*jen, *luku*jen, *kivi*en, *pappi*en kannalla. Jo Reinhold von Becker kieliopissaan pani muodot *sormi*en ja *mäki*en sikäli etusijalle, että hän vain alaviitassa mainitsee asut *sormi*in ~ *sorme*in, *mäki*in ~ *mäke*in. Mutta muuten hänellä on rinnakkain esim. *kukko*in ~ *kukko*jen, kuten Kustaa Renvallilla kieliopissaan *talo*en ~ *talo*in ~ *talo*jen.

Kun siis nykyhetkellä voidaan todeta *o*-, *ö*-, *u*- ja *y*-virtaloisten nomien II genetiivin ja *e*-, *i*-virtaloisten analogiset *kive*in-, *pappe*in-tyyppiset muodot arkaismeiksi, niin merkillistä kylläkin saman genetiivin *a*-, *ä*-virtaloisten muodosteet, tyypit *poika*in, *kalai*n, *ulappa*in, *matalai*n, *vanhempa*in, ovat käytännössä. Nämähän olivat myös vanhassa kirjakielessämme

vallitsevia (RAPOLA i-lopp. diftongit ss. 125—6 ja Suomen kirjakielen historia I ss. 157—8). Vasta 1800-luvulla ensimmäinen eli monikkovartaloinen genetiivi alkaa horjuttaa niiden valta-asemaa. 1850-luvun puolimaissa tosin Antero Varelius käyttää melkein säännöllisesti asuja *seinäin, varstain, tavarain, hyvän (taloin emännät)* jne. (Kertomus Tyrvään pitäjämästä). Mutta Lönnrotin »Mehiläisessä» (1839—40) esiintyy jo rinnan I ja II genetiivin muotoja. Polénin väitöskirjassa tyypit *sanain, seinäin, opettajain* ovat varsin tavallisia, mutta joskus tapaa sellaisiakin muotoja kuin *satojen*. Sen sijaan Ahlqvistin, Genetzin, Tikkasen ja Yrjö Koskisen kirjallisissa tuotteissa I genetiivit ovat enemmistönä, kun taas Julius Krohn näiden omantomuotojen kohdalla viljelee vielä suhteellisen paljon II genetiiviä. Luonnollisesti juuri 1800-luvun puolimaista lähtien tapahtunut itäsuomalaisten miesten voimakas kirjallinen toiminta ja edellä mainittujen kieliopintekijöiden kanta (Beckerillä ja Renvallilla myös rinnan asut *kalain ~ kalojen*) ovat aikaansaaneet, että I genetiivi on tuolloin tullut yhä yleisemmäksi. Siihen seikkaan taasen, että *o-, ö-, u-, y-*vartaloisten nominien II genetiivin ja *e-, i-*vartaloisten analogiset *kivein-* ja *pappein-*tyyppiset muodot ovat joutuneet melkein tyystin syrjäytymään, kun taas *a-, ä-*vartaloiset ovat vieläkin käytössä, on ainakin osaksi vaikuttanut se, että edelliset varsin usein ovat olleet homonyymisiä instruktiivimuotojen kanssa (vrt. *lauluin, keinoin, salein* jne.).

Nykyhetken kirjallisuudessa *a-* ja *ä-*vartaloisten I ja II genetiivin yleisyysuhteet ovat tilastojeni mukaan seuraavanlaiset. Kaksitavusteiden *poika-* ja *kala-*tyyppisten sanojen genetiivien kesken I genetiivin muodot, tyypit *poikien, kalojen*, ovat ylivoimaisesti voitolla: tyyppiä *poikien* on havainnoidussa tekstissä kaikkiaan ollut n. 89 % (tapauksia: *poikien* 1377, *poikain* 169) ja tyyppiä *kalojen* 82 % (*kalojen* 826, *kalain* 183). Eri kirjallisuuden lajeissa numerot ovat seuraavat. Kaunokirjailijat: *poikien* 328 (n. 88,5 %), *poikain* 43; *kalojen* 179 (n. 88 %), *kalain* 25; tieteelliset kirjailijat: *poikien* 441 (n. 94,5 %), *poikain* 25; *kalojen* 275 (n. 87 %), *kalain* 43; aikakauslehdet: *poikien* 301 (n. 86 %), *poikain* 49; *kalojen* 197 (n. 89 %), *kalain* 24; sanomalehdet: *poikien* 264 (n. 85 %), *poikain* 45; *kalojen* 158 (n. 64 %), *kalain* 90; Raamattu: *poikien* 44 (n. 86 %), *poikain* 7, *kalojen* 17 (n. 94 %), *kalain* 1. Prosenttiluvut ovat siis suhteellisen tasaisia eri aloilla. — Kolmi- ja useampitavusteiden *matala-*tyyppisten sanojen genetiiveistä olen saanut samasta tekstimäärästä seuraavat luvut: muototyyppi *matalien* on esiintynyt 108 kertaa (47,6 %), *matalain* 105 kertaa (n. 46,3 %), *mataloiden* 12 kertaa (5,2 %) ja *mataloitten* 2 kertaa. Asua *matalojen* ei tavattu kertaakaan. — Tyyppisanan *ulappa* genetiiveistä lyhytasuisin II genetiivin muoto *ulappain* on varsin yleinen. Luetussa tekstissä tämä tyyppi esiintyi 248 kertaa (n. 61,5 %); tyyppi *ulapoiden* 109 kertaa (27 %), *ulapoitten* 25 kertaa (n. 6 %), *ulappojen* 21 kertaa (n. 5,5 %). Huomattava kuitenkin on, että kaunokirjailijat käyttävät näitä I genetiivin muotoja yleisemmin kuin II genetiivin: *ulapoiden* 42, *ulapoitten* 8, *ulappojen* 7 eli yhteensä 57; *ulappain* 24. — Komparatiivi- ja superlatiivimuotojen monikon genetiivien ryhmässä I genetiivi on vallitseva: tyyppi *vanhempien (vanhimpjen)* on noteerattu 186 kertaa, kun taas *vanhempain (vanhimpain)* vain 18 kertaa, ja näistä 10

tapausta on Suomalaisesta Suomesta sekä Virittäjästä (suhde prosentteissa: 91,3 : 8,7).

Erikoisesti on huomattava, että yhdysanoissa ja sanaliitoissa, varsinkin harkiten tehdyissä, II genetiivin muodot ovat varsin yleisiä. Tähän on vaikuttanut se, että ne ovat lyhyitä. Monet yhdysannat ovat myös perintöä siltä ajalta, jolloin vielä II genetiivi oli suosittu. Tällaisten vakiintuneiden termien II genetiivin asemesta ei tietenkään enää voida käyttää I genetiiviä. Vrt. *valtiovarainministeriö, ulkoasiainvaliokunta, maatalousministeriön asutusasiainosasto, suojeluskuntain yliesikunta, puolustusvoimain pääesikunta, kansainliitto, Työnantajain Keskusliitto, Kirjallisuudentutkijain Seura, Suomen Uittajain yhdistys; pyhäinjäännökset, pyhäinkuvat, pyhäinmiestenpäivä, herrainpäivät, herrainhuoneen kalusto, kansainvälinen, köyhäinhoito, vanhainkoti, vanhempainneuvosto, vanhaintavarainkauppa, vainajainpalvonta, varainhoitovuosi*. Laitosten ja yhtymien nimissä on kuitenkin alettu käyttää myös I genetiivin muotoja, milloin ne eivät ole olleet häiritsevän pitkiä. Esim. *Ylioppilaskuntien Liitto, Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö, Maalaiskuntien Liitto r.y.* jne. Mutta näitä on tavattu varsin vähän. Kun tilastoissa on yhdysanoissa ja sanaliitoissa esiintyvät genetiivimuodot myös otettu huomioon, ne ovat vaikuttaneet eräiden tyyppien kohdalla suuresti II genetiivin numeroiden eduksi.

Muudan kysymys, mikä herää esitettyjä muotoja tarkasteltaessa, on se, ovatko mahdollisesti kansankielen genetiivisuhteet vaikuttaneet nykyisen proosamme edustajiin. Voisihan olettaa, että Länsi-Suomesta peräisin olevat käyttäisivät II genetiiviä ainakin jossain määrin ja että taas itäsuomalaiset kirjailijat olisivat I genetiivin kannalla. I ja II genetiivin rajahan kulkee Pielisjärven, Kaavin, Kuopion seutuvilta Rautalammin ja Kangasniemen itäpuolitse, Hirvensalmen, Leivonmäen ja Koskenpään pohjoispuolitse ja lopuksi Längelmäen, Lammin, Kosken ja Pornaisten tienoitse (KETTUNEN Suomen Murteet III A, kartta 186 ja RAPOLA i-lopp. diftongit ss. 125—6). Itäsuomalaisilla Seppäsellä ja Pekkasella tavataankin melkein säännöllisesti I genetiivin muotoja, vieläpä sellainen tyyppi kuin *ulapoiden*. Mutta toisaalta myös länsisuomalaiset Sillanpää ja Jaakkola käyttävät kaksitavuisista sanoista etupäässä I genetiivin muotoja (Sillanpää: *kalojen* 21, *kalain* 1; *poikien* 20, *poikain* 1; Jaakkola: *kalojen* 37, *kalain* 2; *poikien* 68, *poikain* 4). Useampitavuisissa *ulappa*-tyyppisissä sen sijaan on II genetiivi heillä yleisempi (Jaakkola: *ulappain* 23, *ulapoiden* 1; *matalien* 1, *vanhempien* 10; Sillanpää: *ulappain* 5, *ulapoiden* 2; *vanhempien* 7). Samanlaiset suhteet tapaa kuitenkin itäsuomalaisella Tarkiaiselle: *kalojen* 45, *kalain* 2; *poikien* 46, *poikain* 8; *ulapoiden* 8, *ulappain* 18, *vanhempien* 2, *vanhempain* —. O. Manninen »Paul Lange ja Tora Parsberg»-käännöksessä käyttää yleensä I genetiiviä, mutta *matala*-tyyppisistä tavallisimmin II genetiiviä (*käräjain* 8, *asemien* 1). Länsisuomalaiset Toivonen ja Hollo ovat niinkään yleensä I genetiivin kannalla. Mutta Pälsistä huomaa, että hän on syntyisin II genetiivin alueelta (*kalojen* 46, *kalain* 21; *matalien* 3, *matalain* 6).¹

¹ Tässä mainittakoon, että tieteellisessä kirjallisuudessa genetiivit ovat sivumäärään verraten huomattavasti lukuisampia kuin kaunokirjallisuudessa. Esim. Järnefeltin »Vanhempieni romaanin» 100 sivulla oli 172 monikon genetiiviä, kun

Paitsi muotojen yleisyyttä on monikon genetiivikysymystä ratkaistaessa otettava huomioon eräät muutkin näkökohdat. Kielioppaansa kolmessa ensimmäisessä painoksessa Cannelin suosittelee II genetiivin muotoja (kohta 67 a 1), koska ne ovat ensinnäkin lyhyitä, ja toiseksi niiden käytäntöön otolla saavutettaisiin yhdenmukaisuus *poika-*, *kala-*, *matala-*, *ulappa-* ja *suurempi-*tyyppisten sanojen genetiivien kesken (vrt. *poikain*, *kalain*, *matalain*, *ulappain*, *suurempain* ja toisaalta *poikien*, *kalojen*, *matalien*, *ulapoiden*, *suurempien*). Viimeksi mainitun näkökohdan vastapainoksi voidaan huomauttaa, että monikkovartaloiset genetiivit *kalojen*, *poikien* jne. ovat taas yhdenmukaisia monikon muiden sijojen kannalta (vrt. *kalojen*, *kaloja*, *kaloina* jne.), ja muistettava on, että monikkovartaloiset genetiivit ovatkin syntyneet juuri monikon muiden sijojen vaikutuksesta nähtävästi kantasuomalaisen ajan jälkeen. Tämän lisäksi on mainittava, että II genetiivin muodot ovat eräissä tapauksissa täsmällisemmät ja selvemmat kuin I genetiivin muodot. On nimittäin eräitä *a*-vartaloisia nomineja, joiden I genetiivin muodot ovat homonyymisiä eräiden *o-*, *i-* ja *e*-vartaloisten sanojen genetiivien kanssa. Esim. *pato* ja *pata* sanojen omanto on *patojen*, *sata* ja *sato* sanojen *satojen*, *koppi* ja *koppa* sanojen *koppien*, *luokki* ja *luokka* sanojen *luokkien*, *kummi* ja *kumma* sanojen *kummien*, *soimi* ja *soima* sanojen *soimien*, *tori* ja *tora* sanojen *torien*, *koti* ja *kota* sanojen *kotien*, *emi* ja *emä* sanojen *emien*, *puoli* ja *puola* sanojen *puolien*, *luomi* ja *luoma* sanojen *luomien*, *vuori* : *vuorin*, *vuori* : *vuoren* sanojen *vuorien*, *nuori* ja *nuora* sanojen *nuorien* jne. *e*-vartaloisista (*vuori* : *vuoren*, *nuori* : *nuoren*) voidaan kuitenkin usein käyttää ja nykyään enimmäkseen käytetäänkin konsonanttivartaloisia genetiivejä *puolten*, *nuorten*, *vuorten*. Tavallisesti myös lauseyhteyksistä selviää, mitä käsitettä kulloinkin tarkoitetaan.

Puheenaoleviin genetiivimuotoihin liittyy varsin ratkaisevasti eräitä tyyllisiä tekijöitä. Saarimaa mainitsee oikeakielisyysooppaassaan (2. painos s. 27), että monikon II genetiivi tuntuu olevan tyyliarvoltaan nousemassa (*a*-vartaloisista hänellä on esimerkkinä ilmauspari *herrain herra* ~ *herrojen herra*) ja että tavallinen arkikieli ei enää juuri käytä sellaisiakaan muotoja kuin *honkain*, *rantain*, *kuvain*, *lautain*. Totta onkin, että tällaiset genetiivit, nimenomaan 2-tavuisten sanojen, eivät enää oikein sovellu luontevuutta tavoittelevaan kirjalliseen tyyliin, mitä todistaa se, että kaunokirjailijoilla niitä esiintyy vain 12 %, yhdyssanat ja kiinteät sanaliitot mukaan luettuina. Pateettissävyisessä kaunokirjallisessa ja juhlavammassa tieteellisessä tyyllissä niitä tapaa, esim. »kukkain ja nuorten kevätlehväin tuoksu» (Talvio, Itämeren tytär), »Pyhän Eerikin ja muiden pyhain voittajain välillä» (Jaakkola, Suomen Varhaiskeskiaika), »omain vanhempaimme luona» (Tunkelo, Virittäjä); huom. myös Raamattu: »olkoon hän veljiensä orjain orja». Kuten tilasto osoittaa, II genetiiviä käytetään suhteellisesti enemmän 3- ja useampitavuisista kuin 2-tavuisista.

sen sijaan Harvan »Mordvalaisten uskonnessa» vastaavalla sivumäärällä oli 532; Seppäsen romaanin »Synnin miilu» 75:llä sivulla oli 92, kun taas Tarkiaisen tieteellisessä tekstissä 75:llä sivulla oli 313 ja Mannisen edellämmainitussa näytelmän käännöksessä oli 212 sivulla 52. Genetiivien runsaus epäilemättä kuvastaa tyylien erilaisuutta.

Tällöin ne eivät tunnu niin erikoisilta korvassakaan. Vrt. Rapola (Simpukankuori): »haapojen ja pihlajain siimeksessä», »Upsalan vaahterain siimeksessä»; Haavio (Viimeiset runonlaulajat): »Ontrei Malinen kuului suurten metsänkävijäin ja tietäjien joukkoon»; Penttilä (Virittäjä): »olen . . . kuullut junailijain tekevän . . . ilmoituksensa tähän tapaan».

Tyylillisesti varsin tärkeä ja *a*-vartaloisten II genetiivin muotojen syrjäytymiseen vaikuttava seikka on se, että nuo omantomuodot ovat useiden nykyään yksinomaisesti käytettyjen genetiivityyppien välittömässä läheisyydessä (attribuuttirakenteissa) epäsointuisia. Tämän harmoniatomuuden havaitsee selvimmin *o*-, *ö*-, *u*-, *y*- ja *e*-vartaloisten I genetiivin ja *pappien*-tyyppisten muotojen yhteydessä. Vrt. *pahain tyttöjen kujeet* — toisaalta: *pahojen tyttöjen kujeet* ja myös *pahain poikain kujeet*, mikä ei niinkään pistä korvaan, koska siinä on kaksi samantyyppistä muotoa rinnakkain; *mustain ripsien alta* — toisaalta: *mustien r. a.*; *lihavain koivujen varjot* — toisaalta: *lihaviin k. v.*; *hyväin talojen emännät*; *huonojen tapain vaikutus*. Oudolta tuntuu myös sellainen suhde kuin *omain miesten kesken*. *a*-vartaloisten nominien I ja II genetiivin esiintyminen vierekkäin on samoin epäsointuista: vrt. *samain sanojen nopea toisto* ja toisaalta *samojen sanojen nopea toisto*; *mustain kulmakarvojen alta* — *mustien kulmakarvojen alta*. Korvaa ei häiritse niinkään kahden II genetiivin vierekkyyttä: vrt. *samain sanain toisto*; *Pyhän Eerikin ja muiden pyhäin voittajain välillä* (Jaakkola, Suomen varhaiskeskiaika). Silti kirjallisuudessa näkee käytettävän kumpaakin genetiiviä rinnakkain, esim. *marttyyria kuljettavien härkään pysähtyminen* (Jaakkola, Suom. varh.-keskiaika); *Se sisälsi . . . Helsingin urhoollisimpien poikain ystävyiden* (Talvio, Itämeren tytär). Esimerkkinä taas siitä, miten useampienkin samantyyppisten genetiivien rinnakkuus ei loukkaa tyyliä, mainittakoon eräs katkelma Pekkaselta: »Hänen pitkien tummien ripsien varjostamien silmiensä pohjalla oli ilmeistä hätää». — Että rakenteet, joissa genetiivit esiintyvät vierekkäin, ovat vaikuttaneet yhdenmukaistavasti päätteisiin, siitä varmaan ovat todisteina sellaiset yleiset vanhan kirjakielen analogiset genetiivit kuin *pappein*, *kaupunkein*. Äänneläillisiä II genetiivin muotojahan olivat *pappien*, *kaupunkien*. Mutta kun *o*-, *ö*-, *u*-, *y*-, *a*-, *ä*-vartaloisista nomineista käytettiin *-in*-päätteisiä genetiivejä, niin nämä vetivät edellisetkin päätteiltään samankaltaisiksi.

Kun siis *a*- ja *ä*-vartaloisten II genetiivin muodot ovat joutuneet monissa tapauksissa normaaliproosassa voimakkaasti ristiriitaan kielen tyyliäntunteen kanssa ja kun I genetiivin muodot ovat lukumääräisesti saaneet ylliotteen, ei nähdäkseen ole enää mahdollisuutta saattaa II genetiivin muotoja yksinomaisiksi, niin mielellään kuin niiden olisikin suonut pääsevän sellaisiksi lyhemmyytensä, muotorakenteellisen yhdenmukaisuutensa ja täsmällisyytensäkin takia. Ainoina vokaalivartaloisina II genetiivin muotoina ne eivät enää pysty sopeutumaan monikon genetiivisysteemiimme, ja mahdollisesti ne tulevat ennen pitkää yhä syrjäytytymään asemaan. Pitkien sanojen genetiiveissä, etenkin *ulappa*-tyyppisissä, *-in* pääte näyttää pitävän puoliaan. Mutta johdonmukaisuuden kannalta olisi ryhdyttävä suosimaan asuja *ulapoiden*, *tekijöiden*. Tässä kohden on syytä huomauttaa, että Cannelin, joka siis alkuaan suositteli *poikain*-,

kalain- jne. tyyppisiä muotoja, kuitenkin *-ia-*, *-oa-*, *-ua-*, *-ea-* (*-eä-*)loppuisista nomineista asetti etusijalle monikkovartaloiset genetiivit, siis tyyppit *asioiden*, *ainoiden*, *herttuoiden*, *korkeiden*, yleisyytensä perusteella (Kieliopas, 1. painos, kohta 67 a 2). Tyyppi *korkeiden* näyttääkin olevan melkein yksinomainen. Olen vain kerran merkinnyt *sokeain*. *Ulappa-*sanatyyppiin ei voi suositella genetiiviä *ulappojen*, vaikka se muodollisesti liittyykin *kalojen* tyyppiin, sillä tähän ryhmään kuuluu huomattavana osana *-ja-*, *-jä-*johtoisia tekijännimiä (*tekijä*, *valitsija*), joiden vastaavat muodot olisivat *tekijöjen*, *valitsijojen*. Mutta nämä ovat äänteellisesti huonoja, koska niissä on kaksi peräkkäistä lyhyttä tavua ja koska ne alkavat lisäksi samalla äänteellä. — *Matala-*tyyppisten sanojen I genetiivin muodoista voidaan epäilemättä panna etusijalle asu *matalien* yleisyytensä, lyhyytensä sekä senkin vuoksi, että se muodollisesti liittyy *poikien* tyyppiin. — Kun kuitenkin II genetiivin muodot ovat päässeet vallitseviksi yhdyssanoissa ja sanaliitoissa ja kun ne näissä kieltämättä ovat käytännöllisempiä, ennen kaikkea kevyempiä, olisi niitä mielestäni edelleen viljeltävä juuri näitä muodostettaessa. Mutta tavallisessa vapaavalintaisessa genetiivien käytössä olisi I genetiivin muodot pantava etualalle.

*Kaupunki-*tyyppisten sanojen monikon genetiiveistä ovat Setälän kieliopin mukaan mahdollisia *kaupunkein*, *kaupunkien* ja *kaupungeiden*. Muototyyppi *kaupunkein* ei — kuten mainittu — enää juuri esiinny kirjallisuudessa. Tilastossani tyyppiasu *kaupunkien* on varsin ylivoimainen. Se on merkitty luetusta tekstistä 116 kertaa, kun taas tyyppi *kaupungeiden* (*kaupungeitten*) vain 12 kertaa. Pitkänä ja toisinaan kankeana, kuten juuri saneessa *kaupungeiden*, se ei ole suositeltavakaan. *Kaupunkien-*tyyppiasulla on sekin etu, että se on yhdenmukainen muiden *i-*vartaloisten nominien monikon genetiivien kanssa, tyyppien *pappien*, *insinöörien*. Tästä syystä olisi johdonmukaisesti asetettava myös *kaupunki-*muotoisten nominien partitiiveista ensi sijalle asut *kaupunkeja*, *porvareja*, vaikkakin *porvareita-*tyyppiset partitiivit, joissa ei ole astevaihtelua, ovat ainakin yhtä yleisiä kuin *porvareja*.

Tässä yhteydessä otettakoon puheeksi myös 3- ja useampitavuiset *o-*, *ö-* ja *u-*, *y-*vartaloiset nominit, jotka Setälä esittää tyyppisanojen *aurinko*, *ansio* ja *katajisto* kohdalla. Milloin monikon genetiivin rinnakkaismuodoissa tavataan sanavartalossa astevaihtelua (esim. *aurinkojen* ~ *auringoiden*, *olentojen* ~ *olennoiden*, *maallikkojen* ~ *maallikoiden*, *uskottujen* ~ *uskotuiden*), niin vahva-asteiset muodot *aurinkojen*, *olentojen* jne. ovat melkein samassa suhteessa enemmistönä kuin *kaupunkien-*tyyppi *kaupungeiden-*tyyppiin verraten. Tilastossa on tyyppitapauksia *aurinkojen* 110, *auringoiden* 11 ja *auringoitten* 2. Partitiiveja vastaavasti: *aurinkoja* 45, *auringoita* 10. *Aurinkojen*, *olentojen* -tyyppisiin liittyvät sellaisten *o-*, *ö-* ja *u-*, *y-*vartaloisten 3-tavuisten nominien genetiivit, joiden viimeistä edellinen tavu nominatiivissa samaten on pitkä. Niistäkin käytetään *-jen-*loppuisia genetiivejä (*kirjastojen*, *julkaisujen*). Samoin on asian laita 4-tavuisten *o-*, *ö-*, *u-*, *y-*vartaloisten sanojen genetiivien muodostuksessa (*kiinteimistöjen*, *neuvottelujen*). Mutta milloin 3-tavuisten nominien viimeistä edellinen tavu nominatiivissa on lyhyt, silloin käytetään useim-

miten tyyppejä *henkilöiden, kohtaloiden*; esim. kaunokirjailijoilla tyyppi-asu *henkilöiden* on esiintynyt 66, *henkilöitten* 7 ja *henkilöjen* vain 9 kertaa, ja milloin *o:n, ö:n* edellä on *i* tai *e*, silloin ovat yksinomaisia tyytit *ansioiden, lukioiden, lyseoiden, museoiden* (vrt. Cannelin, *Kieliopas* 3 pain., s. 81; Saarimaa, *Huonoa ja hyvää suomea*, 2. painos, s. 28). Viimeksimainittujen sanaryhmien monikon partitiivit ovat vastaavasti *-ta, -tä*-päätteisiä (*henkilöitä, ansioita, museoita*). Ei voida siis saada täydellistä yhdenmukaisuutta 3- ja useampitavuisten *o-, ö-, u-, y-*vartaloisten nominien piirissä.

Kaksivartaloisissa nomineissa on eräitä sanatyyppejä, joissa nykyään käytetään etupäässä *-ten*-päätteisiä konsonanttivartaloon liittyneitä muotoja. Näin on asian laita ennen kaikkea *-nen*-johtimisten nominien genetiivien kohdalla. Asua *hevosten* on tarkkaillusta tekstistä merkitty 2376 tapausta, kun taas *hevosien* asua on ollut vain 11 kpl. Mainittakoon, että prof. E. A. Tunkelo aika usein käyttää jälkimmäistä tyyppiä, ehkä tyyllillisistäkin syistä. Vrt. esim. *takavokaalisien esikuvien mukaan; takavokaalisien nominien -us-johdannaisten joukossa*; toisaalta: *vokaalisoinnulloisten kielten; Itämerensuomalaisten kielten historiassa* jne. (Virittäjä 1942, ss. 125—139). Mutta muuten tapaa *hevosien*-tyyppiä vain sattumalta. — *Varis-, tulos-*muotoisten sanojen monikon genetiivien ryhmässä tilanne on samansuuntainen: *tulosten-, varisten-*asuja on merkitty 495 kertaa ja *tuloksien, variksien* vain 39 kertaa (92,7 %: 7,3 %). Suunnilleen sama suhde vallitsee *suurten ~ suurien, kuusten ~ kuusien, lasten ~ lapsien* tyyppien kesken, siis 2-vartaloisissa ja 2-tavuisissa sanatyypeissä, joiden nominatiivin ensi tavu on pitkä tai puolipitkä. Asuja *suurten, kuusten, lasten* on merkitty 470 kertaa, kun sen sijaan tyyppejä *suurien, kuusien, lapsien* on kertynyt täsmälleen $\frac{1}{10}$ tuosta määrästä. Konsonanttivartaloiset muodot ovat lisäksi enemmistönä, joskaan eivät kovin ylivoimaisesti, *eläin-, kyynel-, tytär-*muotoisten sanojen ryhmässä. 153:sta tapauksesta on melkein $\frac{2}{3}$ *eläinten* tyyppiä ja $\frac{1}{3}$ *eläimien*. Kuitenkin on huomattava, että tällöin *tytär-*sanasta ja *tarjoilijatar-*tyypistä useimmiten näkee asuja *tyttären, tarjoilijattarien*.

Kun siis I genetiivin muodot *silmiä, kaloja* jne. ovat päässeet valta-asemaan proosassamme, on merkillistä, etteivät sijalopuiltaan samantyyppiset tyytit *hevosien, tuloksien, suurien* jne. ole tulleet suosituiksi. Onhan niidenkin tukena ollut itäsuomalainen kansankieli, s.o. Kannaksen, Etelä-Savon, Laatokan Karjalan, Pohjois-Karjalan, vieläpä osittain hämäläismurteetkin. Murteiden vaikutusta ei kuitenkaan tapaa Itä-Suomesta peräisin olevien henkilöiden genetiivien käytössä. Seppäselältä on *hevosten*-tyyppiä noteerattu 47 kpl., *hevosien* 0; *tulosten* 15, *tuloksien* 1; *suurten* 31, *suurien* 4; *eläinten* 5, *eläimien* 1. Pekkaselta vastaavasti: *hevosten* 51, *hevosien* 0; *tulosten* 19, *tuloksien* 0; *suurten* 12, *suurien* 0; *eläinten* 2, *eläimien* 2. Tarkiaiselta: *hevosten* 128, *hevosien* 1; *tulosten* 13, *tuloksien* 5; *suurten* 29, *suurien* 0; *eläinten* 6, *eläimien* 4. Kun tyyppien *hevosten, tulosten, suurten* ja toisaalta *hevosien, tuloksien, suurien* välille ei ole päässyt syntymään mitään tyyllillistä vastakohtaa, ovat muut kieltä muodostavat tekijät voineet vaikuttaa. Kun lyhyet muodostumat näissä tapauksissa ovat

saaneet yliotteen, voisimme siinä nähdä erään esimerkin siitä vaistomaisesta tiivistämispyrkimyksestä, mikä kielen kehityksessä meillä on ollut havaittavissa. Lyhyet muodot ovat kevyitä, useampitavuiset rinnakkaismuodot ovat kömpelömpiä, ikäänkuin »koukeroisempia» (vrt. RAPOLA Virittäjä 1945 ss. 128—48, erik. s. 148).

Eräissä kaksivartalosisissa sanatyypeissä konsonanttivartaloiset genetiivimuodot ovat saaneet vanhentuneisuuden leiman tai ne tuntuvat korkeampityylisiltä kuin vastaavat vokaalivartaloiset muodot. Täysin arkaistisia ovat tyypit *hyvyytten*, *tiedetten*, *oppinutten*, *olutten*, *kevätten*, eikä niitä tavata ensinkään nykyisessä normaaliproosassa, lukuunottamatta vanhoja oppiarvoja, joita toisinaan näkee (esim. *molempain oikeuten tohtori Juho Kusti Paasikivi; lakitiedetten kandidaatti*). — Karitiiviadjektiivien genetiivimuotoja on merkitty seuraavasti: *onnettomien* 61 kertaa, *onnettomain* 3 kertaa, *onnetonten* kerran (Tarkiainen). — Konsonanttivartaloisia superlatiivien genetiivejä eräät kirjoittajat (mm. Jaakkola, Järnefelt) viljelevät vokaalivartaloisten rinnalla. Tilastollinen suhde: *vanhimpien* ~ *vanhimpain* : *vanhinten* = 2: 1. — Varsin selvä on kehityksen suunta *hammas*-tyyppisissä sanoissa: asua *hampaiden* on tarkkaillusta tekstistä todettu 271 kertaa, *hampaitten* 97 kertaa, siis I genetiiviä yhteensä 368 kertaa, ja II genetiivin konsonanttivartaloisia *hammasten* asua 33 kertaa; jälkimmäisistä on 22 tapausta merkitty raamatunkäännöksestä, jossa niitä tapaa etenkin eräissä piintyneissä sanonnoissa (*taivasten valtakunta*, *hammasten kiristys*, *lammasten vaatteissa*). Otto Manninen viljelee teoksessa »Paul Lange ja Tora Parsberg» asuja *vierasten*, *porrasten*, *kuningasten*. Kun ei oteta huomioon raamatunkäännöksen genetiivejä, niin *hampaiden* ~ *hampaitten*-asuja on tilastossa 97 %. Vieläkin harvemmin esiintyy normaaliproosassa sellaisia genetiivejä kuin *vetten*, *kätten*, *sutten*, *vuotten*, *hirtten*, *kautten*, *ortten*, siis konsonanttivartaloisia muotoja, joissa sanan sisässä on geminaatta-*t* (vrt. edellä *hyvyytten*, *tiedetten* jne.). Eräät kiteytyneet sanaliitot tekevät poikkeuksen: *kättemme töitä*, *Luojan kätten työt*, *kätten taputus*. Vapaavalintaisessa genetiivien käytössä niitä en ole tavannut, vaikka asuja *vesien*, *käsien* jne. on merkitty 175 kertaa. Konsonanttivartaloiset muodot alkavatkin tuntua juhlavilta ja vanhentu-neilta. Tyyllillisistä syistä niitä on kuitenkin jätetty uuteen raamatunsuomen-nokseen, joskaan ne eivät ole sielläkään yksinomaisia (150 sivulla *käsien* 5, *kätten* 4 kertaa). Vrt. »Ja Jumala sanoi: »Tulkoon taivaanvahvuus vetten välille erottamaan vedet vesistä»; ». . . Jumalan Henki liikkuu vetten päällä». — Kehitystendenssin kannalta ovat mielenkiintoisia sellaisten 2-tavuisten nominien genetiivit, joiden ensi tavu yksikön nominatiivissa on lyhyt. Nykyisessä proosassa käytetään rinnakkain *merien* ~ *merten*, *unien* ~ *untien*, *tulien* ~ *tulten*. Saarimaa on kielenoppaassaan (2. painos s. 27) maininnut, että konsonanttivartaloiset muodot tuntuvat korkeatyyllisemmiltä kuin vokaalivartaloiset. Näin nähtävästi onkin asian laita. Yksinkertaisessa asiallisessa tyyllisissä olen tavannut asut *merien*, *unien*, *tulien* (m e r i e n: Iso Tietosanak. s.v. *meri* säännöllisesti *valtamerien*, *lämpimien merien*, *merien vapaus*; Auer-Merikosken Maantiedossa säännöllisesti *merien*; Heiskasen »Pallotähtitieteen perusteissa» rinnakkain *merien* ja *merten*. — u n i e n: Iso Tietosanak. s.v. *unienselitys* : *unien*. —

tulien: Iso Tietosanak. s.v. *juhannus*: *juhannustulien poltto*). Kaunokirjallisessa tyyliissä, puhumattakaan runoudesta, esiintyy useasti *merten, unten, tulten* (»revontulten kattamien tunturien harjoilla», Yrjö Kokko). Saarimaa mainitsee niinkään, että sellaiset muodot kuin *kyynelten, mannerten* ovat korkeatyyliisempiä kuin *kyynelien, manterien*. Asialliseen tyyliin onkin kehitystä silmällä pitäen suositeltava *manterien, tyttärien, tarjoilijattarien, kyynelien* ja johdonmukaisuuden saavuttamiseksi *eläimien, avaimien* -asujakin huolimatta siitä, että *eläinten*-tyyppi on koko lailla tavallisempi kuin *eläimien*. *Lumi* ja *toimi* -ryhmien sanoista esiintyvät omannot *lumien, toimien* (Pälsillä kerran *tointen* teoksessa »Eräelämän perinteitä»). *Moni*-nominista on vain kerran merkitty *monten* (Talvio). *Tuhat*-sanan genetiiveistä on *tuhansien* tavallinen, vaikkakaan *tuhanten* ei ole harvinainen (mm. edellä mainitussa Heiskasen teoksessa).

Kaksivartaloisten sanojen eri tyypeissä on siis kehitys tapahtunut tai on tapahtumassa vastakkaisiin suuntiin, ja mitään täydellistä yhtenäisyyttä niiden piirissä ei käsittäakseni enää pystytä aikaan saamaan, eikä sitä esim. tähänastisissa oikeakielisyysoppaissaakaan ole edes ehdotettu. Ei voida päästä johdonmukaisesti konsonanttivartaloisiin enempää kuin vokaalivartaloisiin muotoihin. Mutta useissa sanatyypeissä kehitys voidaan saattaa yksimuotoisuuteen (*hevosten; tulosten; suurten, lasten; onnettomien; vanhimpien; hampaiden; vesien, käsien, vuosien, kausien, hirsien; toimien; tuhansien*). Mahdollista on, että myös tyypit *merten, unten, tulten, mannerten, tytärten, kyynelten, luntien* aikaa myöten yhä nousevat tyyliarvoltaan, niin ettei niitä enää sovi käyttää luontevassa kaunokirjallisessakaan proosassa.

Esitykseni alussa ohimennen mainitsin Ojansuun mielipiteen, että syrjäytyviä rinnakkaismuotoja voitaisiin käyttää yhä runokielessä. Totta onkin, että tyyliarvoltaan nousseita rinnakkaismuotoja pateettinen (jollaista runous aina enemmän tai vähemmän on) runotyyli viljelee, kuten esim. muotoja *unten, merten, jumalten* jne. Mutta tällä käytöllä on varmaan omat rajansa. Niin pian kun tuollaiset muodot ovat liiaksi vieraantuneet normaalista kielenkäytöstä, s.o. alkavat tuntua vanhentuneilta, niitä tuskin aikaansa seuraava luonteva runokielikään voi viljellä. Ainakin pinnallisesti katsoen näyttää siltä, että nykyinen suomalainen runokieli seurailee normaalikieltä, eikä suvaitse esim. enää sellaisia kielellisiä vapauksia kuin aikaisempi, Kalevala-tyylinen runous.

Kieliopin mukaan voidaan *-den-* ja *-tten-*päätteitä käyttää kaikissa tapauksissa toinen toisensa asemesta. Kun *-den* palautuu kantasuomalaiseen **-den* päätteeseen, niin päätte *-tten* on nähtävästi irtaantunut sellaisista konsonanttivartaloisista muodoista kuin *estetten* (<**estekten*), *venetten* (<*venehten*), *neitsytten*. Aines *-tten* esiintyy monikon genetiivin päätteinä melko laajalti suomen kielen alueella. Se tavataan ennen kaikkea hämäläis-satakuntalaisella murrealueella (kaakkoishämäläisiä murteita lukuunottamatta), useissa sanatyypeissä lounaismurteissa (esim. *maitten, lukkar|etten, -eitten, luk|jatten, -jotten* jne.). Eikä se näy olevan tuntematon keskipohjalaismurteissakaan (vrt. Nivala: *maittee ~ maijee*), puhumattakaan Tornion ja Länsipohjan murteista. Nykyisessä proosassammekaan

se ei ole harvinainen, joskin *-den*-päätteiset ovat vallitsevia. Tilastossani *-den*- ja *-tten*-päätteisten monikon genetiivien yhteisestä määrästä on melkein 82 % *-den*-loppuisia ja 18 % *-tten*-loppuisia (lukumäärät: 2482, 546). Erityyppisissä sanoissa suhteet ovat samansuuntaisia. Mainittakoon vain, että *maiden*-tyyppiä (yksitavuiset sanat) on merkitty 880 kertaa, *maitten* 165 kertaa; *tieteiden* ~ *perinteiden* 696 kertaa, *tieteitten*, *perinteitten* 174 kertaa; *hampaiden* 271 kertaa, *hampaitten* 97 kertaa; *oppineiden* 298, *oppineitten* 49; *ulapoiden* 109 kertaa, *ulapoitten* 25; *ilmiöiden*, *henkilöiden* 168, *ilmiöitten*, *henkilöitten* 20; *korkeiden* 24, *korkeitten* 3 jne. Mitä eri kirjallisuuden aloihin tulee, niin mitään karakteristista ei voida esittää. Tieteellisissä aikakausjulkaisuissa *-den*-päätteisiä omantomuotoja on ollut 93 %, mikä korkea lukumäärä saattaa osaksi johtua toimitusten oikeakielisyyskannasta. Sanomalehtien vastaava prosenttiluku on 86.5. Useimmilla kauno- ja tieteellisillä kirjailijoilla sama päätte esiintyy n. 90—95-prosenttisesti. Mutta on myös eräitä, jotka suorastaan suosivat *-tten*-päätteisiä genetiivejä. Niinpä Pälsiltä on merkitty 149 *-tten*-päätteistä ja vain 9 *-den*-päätteistä, Kallakselta 151 *-tten*-päätteistä ja 329 *-den*-päätteistä; Yrjö Kokon »Pessistä ja Illusiasta» 50:ltä sivulta 18 *-tten*-päätteistä ja 9 *-den*-päätteistä, mitkä viimeksi mainitut ovat kaikki 1-tavuisista vartaloista. — Oikeakielisyysoppaissa *-den*-loppuisia genetiivejä on suositeltu. Cannelin panee ne etusijalle siksi, että ne ovat yleisempiä (Kieliopas, 3. pain., kohta 68). Saarimaan kielenoppaan mukaan »*-den*-loppuiset genetiivit ovat äänteellisesti kauniimpia ja niille olisi sen vuoksi syytä antaa etusija» (Huonoa ja hyvää suomea, 2. p., s. 27). Sekä Saarimaa että Cannelin ovat sillä kannalla, että possessiivisuffiksien yhteydessä kuitenkin olisi mieluummin käytettävä *-tten*-päätettä (*murteittemme* pro *murteidemme*). Eräiden kirjailijoiden tuotteissa tällainen poikkeus esiintyykin, mikä jossakin tapauksessa saattaa johtua teosten kielentarkastajien kannasta. Helvi Hämäläisellä (Hansikas) *-den*-päätte on muuten yksinomainen, mutta juuri possessiivisuffiksien yhteydessä on säännöllisesti *-tten*. Samanlainen tendenssi on Martti Haaviolla (Viimeiset runonlaulajat) ja Lauri Kettusella (Suomen heimon kirja). Valtarilta (Tanssi yli hautojen) olen tavannut yksinomaisesti sellaisia muotoja kuin *aseittemme*, *saappaittensa*, *tovereittensa*, *olkapäittänsä*, vaikka hänellä muuten on rinnakkain *-den*- ja *-tten*-päätteisiä muotoja.

Se seikka, että useat kirjailijat käyttävät melkein yksinomaisesti *-den*-loppuisia ja jotkut taas, kuten Pälsi, melkein yksinomaisesti *-tten*-loppuisia, osoittaa, ettei *-den*- ja *-tten*-päätteisten genetiivien välillä liene mitään yleisesti havaittavaa tyylieroa. Subjektiivinen maku saattaa kyllä reagoida eri tavalla. Joku voi pitää *-tten*-loppuisia maskuliinisempina ja voimakaskaikuisempina, kuten olen kuullut jonkun asiantuntijan väittävän. Saarimaan kielenoppaassa mainitaan *-den*-päätteisiä genetiivejä — kuten mainittu — äänneasuiltaan kauniimmiksi. Mahdollista on, että oikeakielisyysoppaillamme ja ehkä kielentarkastajillakin on jossain määrin osansa siinä, että *-den*-päätteiset ovat niin yleisiä kuin tilasto osoittaa. Mutta mielestäni ei ole mitään syytä luopua niiden suosimisesta opetuksessa ja neuvonnassa, sillä vain siten saadaan syrjäytetyksi tuo *-tten*-päätte, mikä kieliopillisesti estää saamasta yhtenäistä kuvaa monikon genetiiveistä ja jonka synnyn

Tyypisana	I genetiivi; yleisyys %:na	II genetiivi; yleisyys %:na	Suosittelava muoto
<i>poika</i>	<i>poikien</i> 89,0	<i>poikain</i> 11,0	<i>poikien</i>
<i>kala</i>	<i>kalojen</i> 82,0	<i>kalain</i> 18,0	<i>kalojen</i>
<i>matala</i>	<i>matalien</i> 47,6	<i>matalain</i> 46,3	<i>matalien</i>
	<i>mataloiden</i> 5,2		
	<i>mataloitien</i> 0,9		
	<i>matalojen</i> —		
<i>ulappa</i>	<i>ulapoiden</i> 27,0	<i>ulappain</i> 61,5	<i>ulapoiden</i>
	<i>ulapoitten</i> 6,0		
	<i>ulappojen</i> 5,5		
<i>vanhempi</i>	<i>vanhempien</i> 91,3	<i>vanhempain</i> 8,7	<i>vanhempien</i>
<i>kaupunki</i>	<i>kaupungeiden</i> } <i>kaupungeitten</i> } 9,4	<i>kaupunkien</i> 90,6	<i>kaupunkien</i>
<i>aurinko</i>	<i>aurinkojen</i> 89,4		<i>aurinkojen</i>
	<i>auringoiden</i> } <i>auringoitten</i> } 11,6		
<i>henkilö</i>	<i>henkilöjen</i> <i>henkilöiden</i>		<i>henkilöiden</i>
<i>hevonen</i>	<i>hevosien</i> 0,5	<i>hevosten</i> 99,5	<i>hevosten</i>
<i>varis</i>	<i>variksien</i> 7,3	<i>varisten</i> 92,7	<i>varisten</i>
<i>suuri, lapsi</i>	<i>suurien, lapsien</i> 33,3	<i>suurten, lasten</i> 66,7	<i>suurten</i>
<i>hammas</i>	<i>hampaiden</i> 71,5	<i>hammasten</i> 3,0	<i>hampaiden</i>
	<i>hampaitten</i> 25,5		
<i>onneton</i>	<i>onnettomien</i> 93,8	<i>onnettomain</i> 4,6 <i>onnetonten</i> 1,6	<i>onnettomien</i>
<i>maa</i>	<i>maiden</i> } <i>tieteiden</i> } <i>oppineiden</i> } <i>korkeiden jne.</i> } 82,0		<i>maiden</i> <i>tieteiden</i> <i>oppineiden</i> <i>korkeiden</i>
<i>tiede</i>			
<i>oppinut</i>			
<i>korkea jne.</i>			
	<i>maitten</i> } <i>tieteitten</i> } <i>oppineitten</i> } <i>korkeitten jne.</i> } 18,0		

selittäminen opetuksessa on mutkikasta. Mitä possessiivisuffiksillisiin muotoihin tulee, niin yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi olisi ryhdyttävä suosimaan *-den*-päätteisiä niissäkin. Yleisyydelle tällaisissa poikkeustapauksissa ei olisi annettava ratkaisevaa merkitystä. Eivätkä ne ole yksinomaisia kielenkäyttäjilläkään. Esim. Mannisen mainitussa Bjørnson-käännöksessä on toisaalta *päittäensä*, toisaalta taas *tunteidensa*. Rapolalla ovat kyllä yleisiä *-tten*-päätteiset muodot possessiivisuffiksien yhteydessä. Mutta olen häneltä merkinnyt myös esimerkin *omien mietteidensä*. Tarkiaiselta olen havainnut samanlaisia tapauksia: *kirjallisten töidensä lomassa; runotuotteidensa; hänen omintakeisten kappaleidensa sävy; myös : kirjailijoi-*

temme tyyli. Jaakkolalla säännöllisesti *-den* päätteisiä, esim. *itäisten äärialueidemme järjestely, arvovaltaisten suhteidensa avulla; hän myönsi. . . uudet etuoikeudet osittain kaikkien maidensa, osittain erikoisalueidensa puolesta.* — Jossain määrin oudostuttavia ovat sellaiset yksikön 1. ja 2. persoonan suffiksin sisältävät muodot kuin *maideni, moidesi* jne., mutta yhtenäisyyden saavuttamiseksi niihin olisi mukauduttava; eiväthän ne todellisuudessa ole kovin yleisiääkään.

Käsitykseni mukaan suomen kielen monikon genetiivien monimuotoisuutta voidaan ainakin vähentää. Mitään jyrkkiä menetelmiä tuohon pyritäessä ei kuitenkaan ole syytä käyttää. Opetuksessa ja kielenneuvonnassa olisi vain entistä tehokkaammin alettava valaista genetiivimuotojen käyttöä ja käyttöeroavuuksia ja suositeltava tiettyjä yleisesti hyväksi havaittuja muotoja esim. siihen tapaan kuin yllä on esitetty. Kehitys näyttää vievän useissa tapauksissa yksimuotoisuutta kohden. Tietoisella ohjauksella sitä voidaan epäilemättä jouduttaa ja tarpeen vaatiessa suunnata tarkoituksenmukaisimpaan tulokseen.

Esityksen päätulokset on koottu oheiseen taulukkoon.

R. E. Nirvi.